

38102

A. Levent TÜZEL
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 21.01.2014

A. Levent TÜZEL
HDP İstanbul Milletvekili

Manisa'nın Köprübaşı ilçesinde normal değerlerin tam 140 katı radyasyon ölçümü yapıldığı; bu değerlerin, nükleer çöplük olarak bilinen İzmir Gaziemir'de eski kurşun fabrikasının atıklarının bulunduğu bölgede yapılan ölçümlerin tam 20 katı olduğu 19.01.2014 tarihli Evrensel Gazetesinin manşet haberi idi.

Fırat Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Şaşmaz'ın, 2007-2008 yılları arasında "Köprübaşı (Salihli-Manisa) uranyum yatağı çevresinde **toprak, su ve bitki** örneklerinde uranyum düzeyleri ve olası çevresel etkilerinin belirlenmesi" konulu bir çalışma yaptığı ve bölgedeki uranyum kirliliğini bilimsel olarak tespit ettiği belirtilmektedir.

2008 yılında yayınlanan raporda, yöredeki uranyum yatakları üzerine ilk çalışmaların MTA tarafından 1961 yılında başladığı ve 1974 yılına kadar devam ettiği belirtilmektedir. Raporda ayrıca, yörede 1970 ve 1980 yılları arasında Etibank tarafından tesis kurularak, leaching yöntemi ile kayaçlar içerisindeki uranyumun kazanıldığı, yöredeki uranyum yataklarından 17 Ocak 1975 tarihinde ilk nükleer yakıt için gerekli olan "Sarı Pasta" üretildiği, daha sonra bu sarı pasta üretiminin durdurulduğu ve tesislerin terk edilmiş bir şekilde bırakıldığı aktarılmaktadır.

Rapora göre, Köprübaşı uranyum yatağı ve çevresinde, toprak, bitki ve sularındaki uranyum kirlilik potansiyeli bakımından incelenmiş ve yataklar çevresinde yetişen çok sayıda bitkinin kök, gövde, yaprak ve tohumlarında ağır metal miktarları saptanmıştır. Bunun yanında uranyum yatağı çevresindeki çok sayıda kaynak, kuyu ve derelerden akan suların analizleri yapıldığı, "özellikle uranyum yatağının bulunduğu alan ve çevrelerden beslenen sulara, **230 ppb'ye varan yüksek oranda uranyum** gözlendiği, bu suların WHO kriterlerine (**20 ppb**) göre en az on kat daha fazla kirlendiği saptanmıştır. Bu suların, yöredeki insan ve hayvanlar tarafından içilmesi, sulama amaçlı kullanılması, daha alt kotlardaki su kaynaklarını kirletmesi, çevre ve halk sağlığı açısından önemli riskler oluşturmaktadır". "Ayrıca madencilik çalışmaları yapılan bölge ve alanlar, üzerinde herhangi bir iyileştirme çalışmaları yapılmadan olduğu gibi terk edilmiştir. Böyle alanlarda uranyum, hem kısa, hem de uzun dönemde içerisinde, hem yüzey, hem de yer altı suları tarafından sürekli yıkanarak yöredeki toprak, su ve bitki örtüsünün kirlenmesine neden olmaktadır. Bu alanlar mevcut haliyle korunduğu takdirde yüzyıllarca devam edecek bir kirlilik kaynağı olarak kalacaktır."

Köprübaşı (Salihli-Manisa) uranyum yatağı çevresinden geçen, Demirci ve Gördes çayları, Gediz nehri ile birleşerek Demirköprü Barajı'na dökülmektedir. "Buradan çıkan sular Salihli,

A.Levent TÜZEL
İstanbul Milletvekili

38102

Turgutlu, Manisa ve son olarak da İzmir' de Ege Denizi'ne dökülmektedir... İçerisinden geçtiği yerleşim yerlerinde, yeraltı su akiferlerini beslemekte, zirai alanların sulanmasında ve yer yer de açılan kuyular yoluyla da içme amaçlı olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla Gediz nehri aracılığıyla milyonlarca insan bu suyun etkilerinden dolayı olarak da olsa etkilenmektedir ...Bu nedenle içme suları, kullanma ve sulama sularının yanında her türlü yiyecek, meyve ve sebzelerde de uranyum değerinin sıfır olması hedeflenmelidir.”

Bu Çerçeve;

1. Manisa'nın Köprübaşı İlçesi yakınlarındaki eski uranyum madeninden kaynaklanan radyoaktif kirliliğin bilimsel çalışmalarla belgelendiği andan itibaren, yöredeki toprak, yeraltı, yerüstü sularının yanı sıra Gediz nehri ve Demirköprü Barajının kirlenmesine karşı ne tür önlemler alınmıştır?
2. Uranyum madeni çıkarılan yerlerde uyarı levhası ve tel örgü olmadığı iddiaları doğru mudur? Sahadaki uranyum içeren tozun kalkmamasına, etrafa savrulmamasına yönelik önlemler alınmış mıdır?
3. Köprübaşı İlçesi Kasar Köyü yakınındaki uranyum cevheri çıkarılan alanda radyasyonun dünya genelinde izin verilen yıllık radyasyon değerinin 140 katı olduğu iddiaları doğru mudur? Bu konuda Bakanlığınızca en son hangi tarihte bir inceleme ve ölçüm yapılmıştır?
4. 2008 tarihli bilimsel saha çalışma raporunda, sözkonusu sahadaki sularda dünya kriterlerinin 10 katını aşan, 230 ppb oranındaki uranyum seviyesinin düşürülmesi için ne tür önlemler alınmıştır?
5. Bölgede, uranyum kirliliğine neden olan tüm doğal ve yapay kaynakların risklerini azaltmak için uranyum bulunan doğal alanlar üzerinde hangi iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır?
6. Mevcut uranyum yataklarının, toprak, su ve bitki ve canlılar başta olmak üzere çevreye zarar vermeyecek şekilde rehabilite edilmesi için Bakanlığınızca nasıl bir strateji uygulanmaktadır?
7. Yörede yaşayan insanlar ve diğer canlıların yanı sıra, uranyumca kirletilmiş bu sular, Gediz vadisinde yaşayan canlıları ve nehirden sulanan tarım ürünlerini tüketen milyonlarca yurttaşın sağlığını doğrudan riske etmektedir. Bu konuda bir saha araştırması yapılmış mıdır?
8. Yörede üretilen tarımsal ve hayvani ürünlerin gıda güvenliği var mıdır?
9. Rüzgarla savrulabilecek, solunum yoluyla vücuda alınan uranyum içeren toz zerreciklerinin, kanser ve anomali doğumlara sebep olduğu belirtilmektedir. Bu yörede, kanser olayları ve anomali doğumlarla ilgili bir araştırma yapılmış mıdır? Yapılmadı ise, ne zaman yapılması planlanmaktadır?
10. Uranyum madeni çevresindeki köylerde oturanların ölüm yaşları ile daha uzaktaki köylerde oturanların ölüm yaşlarının araştırılması ve karşılaştırılması yönünde bir çalışma yapılmasını düşünüyor musunuz?
11. MTA Enstitüsü, Teknoloji Dairesinden Bayram Çıralı, Nazım Bilgen, Necmi Gönen ve Utku Sağdık imzasıyla yayınlanan "Türkiye Uranyum Cevherleri Üzerine Pilot Çapta Deneyler" başlıklı akademik çalışmada, 26 dönümlük bir arazi üzerine kurulan tesislerde cevherin Aralık 1974'de hücrelere yüklendiği ve Ocak 1975'de ilk sarı pasta üretildiği bilgisi yer almaktadır. Üretilen "sarı pasta" nerede kullanılmıştır? Kullanılmadı ise nerede ve nasıl muhafaza edilmektedir?